

Пасмор Н.П., директор бібліотеки Національної юридичної академії України ім. Я. Мудрого

БІБЛІОТЕКА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВНЗ

Пріоритетом Болонського процесу є підвищення якості підготовки фахівців, здатних забезпечити процеси розвитку всіх сфер діяльності суспільства. У цьому контексті важливим вбачається врахування загальних тенденцій, створення адекватного інформаційно-освітнього середовища, орієнтованого на реалізацію цілей навчальної діяльності як ефективного механізму отримання якісних знань й адаптації їх до потреб суспільства. Серед головних особливостей даного процесу - інформатизація всіх сфер діяльності вузу, запровадження комп'ютерних технологій, розробка електронної навчальної продукції, формування віртуальних бібліотек, розвиток електронного навчання та інформаційних центрів тощо.

З огляду на те, що у динамічній трансформації вищої школи сьогодні домінують інформаційні процеси індивідуальної траєкторії надання знань, розвиток творчих можливостей студентів, викладачів, і всіх тих, хто забезпечує навчальний процес, основою сучасної освітньої системи мають стати високоякісні нові навчальні продукти (електронні підручники, навчальні посібники, банки завдань для практичних занять, проблемно-орієнтовні бази практики, тези наукових робіт тощо), які передбачають інтерактивні процеси навчання [2], що забезпечать формування власне електронного навчального середовища (ЕНС).

Оскільки сучасні електронні навчальні продукти (ЕНП) є базовим елементом електронного навчального середовища, вони по суті відбивають структуру та інтерактивну форму вказаного електронного ресурсу забезпечують навчання студентів за індивідуальними і оптимальними програмами, надають базову і додаткову профільну інформацію за допомогою:

а) повних текстів лекцій з можливим використанням відео/аудіо матеріалів;

б) документів до практичних і семінарських занять: завдань для самоконтролю студентів, тестів, тощо;

в) відео/аудіо матеріалів до розділу;

г) узагальнюючих таблиць і схем;

д) переліку матеріалів для додаткового опрацювання;

е) баз даних законодавства за тематикою модуля;

є) банків даних книг, статей тощо [2].

ЕНП модернізовані за названими напрямами, в сучасних вузах, як правило, формують освітній портал, як відновлене дискретне освітнє середовище, чітко зорієнтоване та адаптоване на реалізацію навчальних проєктів, як доміант у впровадженні й ефективному використанні електронних навчальних комплексів та інших інформаційних продуктів.

У локальній мережі освітнього порталу вузу архітектура розташування електронних навчальних курсів, їх доступність, специфічна система управління, контролю і тренінгу створюють зручні умови для використання, сприяють розвитку навичок самостійної навчальної діяльності й умінь документального і фактографічного пошуку.

Проте, вирішення повноти проблеми ефективності інформаційного забезпечення навчального процесу вимагає

іновативності у поєднанні різних сфер навчально-інформаційної роботи кафедр, центрів, бібліотек ВНЗ. Йдеться про гармонійну практичну діяльність щодо формування єдиного інформаційного середовища, яке має забезпечити нові освітні якості на основі інтегрування сучасних технологій у схему традиційної підготовки фахівців.

При цьому розвиток інформаційно-комунікаційних технологій ІКТ суттєво впливає на модернізацію інформаційної інфраструктури вузу, нарощування інформаційних ресурсів, вдосконалюють бібліотечно-інформаційну сферу як середовище накопичення, синтезування та формування ресурсної бази і підвищення ефективності використання електронної інформації.

Пріоритетне інформаційно-комунікаційне запровадження комп'ютерних систем, автоматизація процесів створення електронних каталогів, кодифікаційних нормативно-правових баз, застосування інтелектуальних інформаційних технологій дозволяє серйозним чином впливати на якість формування ресурсно-інформаційного забезпечення всіх аспектів педагогічної системи, що значно урізноманітнює систему інформаційних ресурсів, покращує продуктивність отримання необхідної інформації, підвищує ефективність результатів навчальної діяльності.

Досвід проведення широкомасштабної інформатизації у вузах довів доцільність використання сукупності процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб сфери навчальної діяльності, розвитку інтерактивних, творчо-активних, індивідуалізованих засобів навчання.

За таких умов слід запроваджувати інформаційні технології аналітичної переробки великого масиву

необхідних документів, вирішувати проблеми розробки і втілення електронних мультимедійних засобів навчання. Тобто відбувається певна адаптація цифрової експансії сучасних ресурсів до інформаційних потреб освітньої діяльності, що характеризується підвищеним ступенем інформативності, значним збагаченням інформаційної складової ЕНС, покращенням динаміки подолання «цифрового розриву», що забезпечує навчальну технологію якісними мережевими засобами комунікацій та віртуальними формами інформаційного обслуговування [3].

З урахуванням особливостей реального розвитку процесів інформатизації, які визначаються зростанням ІКТ впливу, одним з базових інформаційних порталів вузу й ЕНС має стати бібліотека. Це підводить до сучасного вирішення питань, пов'язаних із необхідністю кардинальної трансформації, поряд з документальною та когнітивною складовими, інформаційної діяльності бібліотеки.

Концептуальне вирішення зазначеної проблеми є ключовим моментом для модернізації архітектури бібліотеки в інформаційно-комунікаційному контексті освітньої технології, визначає її роль і пріоритети у формуванні ЕНС вузу та ландшафтну документно-когнітивну й інформаційну єдність освітнього поля.

Розуміння бібліотекою тенденції змін, що відбуваються у системі підготовки фахівців, дозволяє реалізовувати інформаційно-технологічні й організаційні можливості комп'ютеризації бібліотечних процесів, використовуючи функціональні компоненти автоматизованого бібліотечного комплексу вузу.

По суті, інформаційне забезпечення навчальної діяльності відтворюється в інформаційну складову бібліотечних процесів, спрямованих на технологію

виробництва, збирання, пошуку, обробки, зберігання й надання в користування профільних документів, інформації, знань.

Вивчення вузівської бібліотеки в такому контексті підкреслює її особливість, як комплексної системи, що розвивається у постійній взаємодії з системою навчального процесу. Тому, саме бібліотеки ВНЗ опинилися в авангарді інформаційно-документального і когнітивного поступу, ініціюють та проводять разом із відповідними службами вузу широкомасштабну автоматизацію, намагаючись запровадити проекти формування профільних корпоративних електронних каталогів, інформаційних порталів, що значно урізноманітнює ЕНС [3].

Як справжній каталізатор аудіовізуального, багатомірного сприйняття інформації на традиційних і електронних носіях, через автоматизацію процесів і поступове нарощування електронних ресурсів та поширення мережевих засобів комунікацій, бібліотека поступово перетворюється на комунікативне середовище і має забезпечити повний і якісний доступ до інформації та знань, що відповідає вимогам інформаційного суспільства.

Активне застосування у навчальному процесі і бібліотечній практиці комп'ютерних технологій певним чином змінює інформаційно-технологічну політику бібліотеки, наближуючи бібліотечно-інформаційну систему до універсальної моделі актуалізації когнітивного простору, вдосконалення процесів кумуляції, організації, збереження і ефективного використання інформаційних ресурсів.

Модернізація бібліотечної діяльності, з урахуванням трансформаційних функціональних змін і запровадження комп'ютерних технологій в усі сфери навчальної діяльності вузу, надають певні підстави розглядати інформаційно-

бібліотечну систему і бібліотеку в цілому як оновлену, сучасну установу з домінантою інформаційно-комунікаційних технологій ІКТ.

Така бібліотечна система інформаційного забезпечення навчальної роботи, на нашу думку, більш адекватно відтворює змістовні процеси, форми, способи, практичні та корисні результати діяльності бібліотеки у цілому та її безпосередню постійну й важливу участь у створенні ЄНС.

В контексті встановлення значення бібліотечно-інформаційної системи, як цілісної форми, що зв'язує і пояснює функціональні особливості, можна стверджувати про цілісність і корисність практичної площини діяльності бібліотеки, вдосконалення прагматичного аспекту роботи в основі яких наступні процеси:

- формування документних ресурсів, які складають відповідно до профілю друковані й електронні навчально-методичні та наукові видання;
- створення сумісно з кафедрами електронних когнітивних банків знань, проблемно-орієнтованих репозиторних баз, відкритих електронних архівів;
- формування оперативного медіа сховища інформаційних масивів як ефективного засобу зберігання і мобільного використання інформації;
- модернізація інформаційно-пошукової системи;
- застосування ефективних каналів передачі інформації і доступу до електронних ресурсів;
- організація корпоративної профільної інформаційної взаємодії - від збереження інформації, оцифрування видань до оперативної доставки її на робочі місця користувачів;

- розвиток комп'ютерної мережі як ефективного засобу комунікацій внутрішніх і зовнішніх користувачів;
- використання Інтернет-технології передачі інформації, отримання даних і відомостей у світовому правовому інформаційному потоці.

Принаймні, на новому освітньо-інформаційному ґрунті, пов'язаному із створенням сучасної обчислювальної техніки, ефективним розвитком комп'ютерної мережі, постійним вдосконаленням програмних продуктів і навчальних технологій, бібліотечна система перетворюється в найбільш впливовий, прагматичний, ефективний та адекватний механізм інформаційного забезпечення навчальної діяльності [3].

Література:

1. Григорьев, В. Ю. Системный подход к формированию многофункциональной информационно-образовательной среды юридического вуза: создание и развитие предметного банка знаний [Текст] / В. Ю. Григорьев // Изв. вузов. Правоведение. – 2005. – № 5. – С. 230–241.

2. Підготовка матеріалів для створення електронних навчальних курсів [Текст] / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; уклад. : В. В. Комаров [та ін.]. – Х., 2007. – 23 с.

3. Шрайберг, Я. Л. Роль бібліотек у забезпеченні доступу до інформації та знань в інформаційному віці [Текст] / Я. Л. Шрайберг // Вища шк. – 2007. – № 3. – С. 65–79 ; № 4. – С. 60–74.